

Täysistunto

Tiistai 16.4.2024 klo 14.00—15.23

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 15.23.

Puhetta johti toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—15.23).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 11.4.2024 antanut hallituksen esitykset HE 22, 23/2024 vp.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 18/2024 vp.

2.3. Toimenpidealoitteet

Puhemiesneuvosto on 10.4.2024 päättänyt lähettää valiokuntiin toimenpidealoitteet TPA 12—16/2024 vp.

2.4. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2023 (K 4/2024 vp).

3. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä raja-alueen poliisiyhteistyöstä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi ampuma-asetlain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2023 vp

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 6/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 Mauri Peltokangas ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta ehdottaa mietinnössään, että eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä raja-alueen poliisiyhteistyöstä tehdyn sopimuksen. Sopimuksen tarkoituksena on tehostaa maiden välistä poliisiyhteistyötä ja siten edelleen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ehkäisemistä, paljastamista ja tutkintaa maiden välisellä raja-alueella. Sopimusta sovellettaisiin Suomesa Enontekiön, Kolarin, Muonion, Pellon, Tornion ja Ylitornion kuntien alueilla. Ruotsissa sopimusta sovellettaisiin Haaparannan, Kiirunan, Pajalan ja Ylitornion kuntien alueilla.

Mietintöön sisältyy lisäksi ehdotus sekamuotoiseksi voimaansaattamislaki, jossa ehdotetaan säädettäväksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisen lisäksi sopimuksen toimeenpanosta, ensimmäinen lakiehdotus. Ampuma-aselakiin 1/1998 ehdotetaan tehtäväksi sopimuksen mukaisen yhteistyön edellyttämät muutokset, toinen lakiehdotus.

Sopimuksessa määrätään toisen osapuolen poliisin toiminnasta kohdevaltiossa kahdenlaisessa kiiretilanteessa. Ensinnäkin apua tarvitsevan maan poliisi voi pyytää apua toiselta osapuolelta, kun on kyse kiireellisestä tilanteesta raja-alueella, jossa on ryhdyttävä toimiin sellaisen vakavan rikollisuuden torjumiseksi, johon liittyy ihmisen elämää, terveyttä tai ruumiillista koskemattomuutta uhkaava vaara. Tavoitteena on, että tällöin lähin poliisipartio menee paikalle ja hoitaa tilannetta siihen saakka, kunnes isäntävaltion poliisi ehtii paikalle. Tämän jälkeen vastuu tilanteesta siirtyy isäntävaltion virkamiehille. Avun antaminen on aina vapaaehtoista.

Arvoisa puhemies! Toiseksi poliisiyhteistyösopimus mahdollistaa avunantamisen ilman toisen osapuolen pyyntöä. Kiireellisissä tilanteissa osapuolen toimivaltaiset virkamiehet voivat ilman isäntäpuolen esittämää pyyntöä ylittää valtioiden välisen rajan ja ryhtyä raja-alueella sellaisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen ihmisen henkeä, terveyttä tai ruumiillista koskemattomuutta välittömästi uhkaavan vaaran torjumiseksi. Tämä on mahdollista vain, jos on olemassa riski, että vaara toteutuu ennen kuin isäntäosapuolen virkamiehet saapuvat paikalle ja ryhtyvät toimiin.

Sopimuksessa on kyse uudenlaisesta yhteistyöstä Suomen ja Ruotsin poliisien välillä. Yhteistyö eroaa niin sanotusti Prüm-päätöksen nojalla tehtävästä yhteistyöstä, kuten yhteisistä operaatioista, siten, että sopimus koskee välitöntä, ei ennalta suunniteltua ja sovittua toimintaa. Kyse on pääsääntöisesti toisen sopijapuolen pyynnöstä tehtävästä yhteistyöstä, ja suoritettavat tehtävät kuuluvat poliisin kiireellisiin hälytystehtäviin.

Toinen muutos nykytilaan on se, että suomalainen tai ruotsalainen poliisimies voi ylittää valtakunnan rajan hoitaakseen kiireellistä poliisitehtävää toisessa valtiossa ilman, että

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

kyseessä on tilanne, joka on alkanut jo poliisimiehen kotivaltiossa. Esimerkiksi takaa-ajon jatkaminen valtakunnan maarajan yli on jo nykyisin mahdollista Schengenin säännösten mukaan.

Arvoisa puhemies! Poliisiyhteistyösopimukseen kirjatut avun antamisen tilanteet on rajattu koskemaan kaikkein kiireellisimpiä hälytystehtäviä pohjoisen maarajan tuntumassa. Hallintovaliokunta toteaa, että Lapin poliisilaitoksella, jonka toimialueeseen sopimuksessa nimetyt Suomen kunnat kuuluvat, on pitkät perinteet kahdenvälisestä yhteistyöstä Ruotsin poliisin kanssa. Poliisiyhteistyösopimus tuo lisää työkaluja jo käytössä oleviin Prüm-päätökseen ja Schengenin säännöstöön nähden. Sopimuksen soveltamisen arvioidaan kuitenkin tulevan eteen harvoin. Olennainen lähtökohta sopimukselle on, että kunkin maan poliisi vastaa jatkossakin oman maansa poliisitehtävistä, minkä lisäksi avun antaminen on vapaaehtoista. Hallintovaliokunta korostaa, että sopimuksen soveltaminen edellyttää sen varmistamista, että yhteistyöhön osallistuvilla virkamiehillä on tehtävään tarvittavat taidot, tiedot, varusteet ja riittävät resurssit.

Hallintovaliokunta on saanut asiassa perustuslakivaliokunnan lausunnon. Siinä perustuslakivaliokunta esittää, että eduskunnan suostumus on tarpeen hallituksen esityksessä tarkoitetun sopimuksen hyväksymiseen, että hyväksymisestä päätetään äänten enemmistöllä ja että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, ensimmäinen lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 5 §:stä sekä virka-aseen käyttöä ja muuta voimankäyttöä koskevasta sääntelystä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Hallintovaliokunta ehdottaa siis hallituksen esityksessä tarkoitetun sopimuksen hyväksymistä ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin. Perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ottamiseksi hallintovaliokunta ehdottaa ensimmäiseen lakiehdotukseen lisättäväksi uudet pykälät voimakeinojen käytöstä, siis uusi 4 §, ja ampuma-aseen käytöstä, uusi 5 §, tarkennettavaksi henkilötarkastuksen suorittamista koskevaa sääntelyä, 7 § — hallituksen esityksessä 5 § — sekä täsmennettäväksi paikanetsintää koskevaa säännöstä, 8 § — hallituksen esityksessä 6 §. Valiokunta ehdottaa toisen lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Peltonen.

14.07 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunnan hallintovaliokunta on saanut valmiiksi mietintönsä hallituksen esityksestä, jolla toimeenpannaan Ruotsin ja Suomen välistä poliisiyhteistyösopimusta. Tämän sopimuksen juurethan ulottuvat jo edelliselle vaalikaudelle, jolloin sopimus Ruotsin ja Suomen välillä tehtiin. Sopimuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa viranomaisyhteistyötä ja turvallisuuden ylläpitämistä maiden välisellä raja-alueella. Käytännössä sopimus koskee siis Suomessa Lapin poliisilaitoksen alueen kuntia.

Tämän sopimuksen tavoitteet Ruotsin ja Suomen rajaseudun poliisiyhteistyön parantamisesta ovat hyvin kannatettavia. Hallintovaliokunta päätyi mietinnössään toteamaan, että poliisiyhteistyösopimus tuo lisää työkaluja rajaseudulla toimimiseen nykytilanteeseen verrattuna. Tämä täydentää hyvin sitä pitkää perinnettä, joka Lapin poliisilaitoksella on ollut jo tähänkin asti Ruotsin ja Suomen poliisiyhteistyötä toteutettaessa.

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

Arvoisa puhemies! Poliisiyhteistyösopimuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä on jonkin verran kannettu huolta siitä, miten sopimuksen käytännön toimeenpano tulee vaikuttamaan esimerkiksi poliisin resursseihin. Meillä kaikillahan on hyvin yhteinen tahtotila siitä, että poliisin resurssit on syytä turvata ja viisaasti käyttää kaikkina aikoina. Tätä myös hallintovaliokunta on omissa mietinnöissään painottanut useissa yhteyksissä niin aiemmilla vaalikausilla kuin nykyiselläkin eduskuntakaudella.

Mielestäni hallintovaliokunta päätyikin aivan perustellusti mietinnössään painottamaan sitä, että sopimuksen soveltaminen edellyttää riittäviä resursseja. Myös rajaseudun poliisiyhteistyöhön osallistuvilla virkamiehillä tulee olla tehtäviin tarvittavat taidot, tiedot ja varusteet kaikissa tilanteissa, kun tätä sopimusta sovelletaan. Erityisen tärkeäksi valiokunnan mietinnössä nousee esiin kielitaitovaatimus toimittaessa rajan toisella puolella. Unohdetaan ei sovi myöskään niitä käytännöllisiä kysymyksiä, jotka tulevat ratkaistavaksi esimerkiksi viestintävälineitä käytettäessä ja johtamisjärjestelmän varmistamisessa tehtävissä rajan molemmilla puolilla.

Hallintovaliokunta päätyi mietinnössään korostamaan, että poliisipartioiden yhteiset toimintatavat, johtamisjärjestelmä ja kaikki sopimuksen käytännön täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset pitää sopia Suomen ja Ruotsin poliisien kesken ennen sopimuksen soveltamisen aloittamista. Tässä tulee vielä tovi todennäköisesti kulumaan, sillä Ruotsin puolella tätä sopimusta ei vielä käsitykseni mukaan ole lainsäädäntöön asti viety, toisin kuin nyt ollaan jo pian Suomessa viemässä.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin hallintovaliokunnan kuulemisessa kävi myös ilmi arvio siitä, että tämän poliisiyhteistyösopimuksen soveltamisen arvioidaan tulevan eteen vain melko harvoin. Sopimus on kuitenkin ollut allekirjoittamisen arvoinen, jos sen avulla voidaan lisätä turvallisuutta ja ennaltaehkäistä uhkatilanteita rajan molemmiin puolin pohjoisessa.

Lopuksi haluan kiittää hallintovaliokuntaa asian sujuvasta ja huolellisesta käsittelystä valiokunnassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

14.10 Ari Koponen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen ja Ruotsin poliisien yhteistyö raja-alueilla on molemmiin puolin viisasta, ja tällä lailla yhteistyötä tehostetaan entisestään. Valiokunnan mietintö asiasta on yksimielinen, ja tässäkin salissa on joskus hyvä sanoa, että paljon eri hallituksen esityksiä ja lakeja käsitellään valiokunnissa hyvässä yhteisymmärryksessä sekä toisia kuullen puoluekannasta riippumatta. Yksimieliset asiat vain tahtovat olla vähemmän mediaseksikkäitä, vaikka olisivatkin tärkeitä.

Puhemies! Hallintovaliokunta korostaa mietinnössään, että partioiden yhteiset toimintatavat, johtamisjärjestelmä ja kaikki sopimuksen käytännön täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset tulee sopia Suomen ja Ruotsin poliisien kesken ennen sopimuksen soveltamisen aloittamista. Tämä on erittäin fiksua, ettei tule puolin tai toisin turhia väärinkäsityksiä, jotka voisivat tarpeettomasti vaikeuttaa yhteistyötä raja-alueilla.

Puhemies! Kun poliisista puhutaan, on hyvä muistuttaa, että hallitus vahvistaa sisäistä turvallisuutta lisäämällä poliisien määrää 8 000 poliisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

14.12 **Mira Nieminen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva esitys on hallintovaliokunnan yksimielinen mietintö, jossa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä raja-alueen poliisiyhteistyöstä tehdyn sopimuksen. Yhteistyösopimuksen tarkoituksena on siis tehostaa maiden välistä poliisiyhteistyötä ja siten edelleen parantaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ehkäisemistä, selvittämistä ja tutkintaa maiden välisellä raja-alueella. Sopimusta sovellettaisiin Suomessa Enontekiön, Kolarin, Muonion, Pellon, Tornion ja Ylitornion kuntien alueella. Ruotsissa sopimusta sovellettaisiin siis Haaparannan, Kiirunan, Pajalan ja Ylitornion kuntien alueella.

Sopimuksessa määrätään toisen osapuolen poliisin toiminnasta kohdevaltiossa kahdenlaisissa kiiretilanteissa: pyynnöstä tai ilman pyyntöä toteutettavissa kiireellisissä toimenpiteissä. Kummassakin tilanteessa toisen valtion viranomainen voi ylittää rajan ja ryhtyä toimiin vain, jos kyse on sellaisen vakavan rikoksen torjumisesta, johon liittyy ihmisen henkeä, terveyttä tai ruumiillista koskemattomuutta uhkaava tai välittömästi uhkaava vaara. Tällaisia vakavia rikoksia ovat esimerkiksi raiskaus, törkeä pahoinpitely ja henkirikokset. Kyseessä voi olla myös muu vaaratilanne, kuten itsemurha.

Arvoisa rouva puhemies! Sopimuksessa on kyse uudenlaisesta yhteistyöstä Suomen ja Ruotsin poliisien välillä. Poliisi on tehnyt jo pitkään yhteistyötä Ruotsin poliisin kanssa alueella yhteistoiminnassa, mutta nyt sovitettava malli koskee välitöntä, ei ennalta suunniteltua tai sovitettua toimintaa, joka tapahtuu toisen sopijapuolen pyynnöstä, ja suoritettavat tehtävät kuuluvat poliisin kiireellisiin hälytystehtäviin. Poliisiyhteistyösopimukseen kirjattut avun antamisen tilanteet on rajattu koskemaan kaikkein kiireellisimpiä hälytystehtäviä pohjoisen maarajan tuntumassa.

Toinen muutos nykytilanteeseen on se, että suomalainen tai ruotsalainen poliisimies voi ylittää valtakunnanrajan hoitaakseen kiireellistä poliisitehtävää toisessa valtiossa ilman, että kyseessä on tilanne, joka on alkanut jo poliisimiehen kotivaltiossa. Esimerkiksi takaa-ajon jatkaminen valtakunnan maarajan yli on jo nykyisin mahdollista Schengen-säännösten mukaan. Poliisiyhteistyösopimus lisää mahdollisuuksia jo käytössä oleviin Prüm-päätöksiin ja Schengen-säännöstöön nähden.

Lapin poliisilaitoksella, jonka toimialueeseen sopimuksessa nimetyt Suomen kunnat kuuluvat, on pitkät perinteet kahdenvälisestä yhteistyöstä Ruotsin poliisin kanssa. Olennainen lähtökohta sopimukselle on, että kunkin maan poliisi vastaa jatkossakin oman maansa poliisitehtävistä, minkä lisäksi avun antaminen on vapaaehtoista. Sopimuksen soveltaminen edellyttää sen varmistamista, että yhteistyöhön osallistuvilla virkamiehillä on tehtävään tarvittavat taidot, tiedot ja varusteet sekä riittävät resurssit. Sopimuksen soveltamisen arvioidaan tulevan eteen harvoin.

Poliisina on mielestäni olennaista huomioida, että valtion tulee ensisijaisesti huolehtia oman maan turvallisuuden ylläpitämisestä harvaan asutulla alueella, jossa poliisin käytettävissä olevat resurssit ovat alueellisesti pitkien etäisyyksien maassa rajalliset ja henkilöstön saatavuus eroaa Etelä-Suomen tilanteesta. Todennäköisesti myös harva-tehtävien tiheys sekä koulutukseen tarvittava henkilöstö ja käytettävä aika tulisi huomioida toiminnan aloittamisessa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunta pitääkin virkamiehen vapaaehtoisuuteen perustuvaa riittävää koulutusta ehdottomana edellytyksenä sille, että sopimuksen mukainen yhteistyö voidaan aloittaa. Poliisin tulee tuntea keskeisin Ruotsin lainsäädäntö sekä osata ruotsin kieltä riittävästi, jotta esimerkiksi kohdehenkilön pakkokeinoa edellyttävä

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

puhuttelu tapahtuu tämän omalla kielellä. Kouluttajan tulee olla henkilö, jolla on ajankohdattaiset tiedot Ruotsin poliisia velvoittavasta lainsäädännöstä ja määräyksistä. Myös Oulun johtokeskuksen koulutus on huomioitava. Koulutuksessa on tarpeen huomioida sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvä peruskoulutus, ylläpitokoulutus ja tarvittava täydennyskoulutus säännösmuutosten varalta.

Kyse ei ole siis kertaluontoisesta koulutuksesta. On niin poliisin tehtävää suorittavan henkilön kuin kohteenkin oikeusturvan kannalta tärkeää, että johtaminen ja käskyt ovat selkeitä ja ymmärrettäviä. Vaativassa tehtävässä ja stressitilanteessa poliisin tulee muistaa toimittavan kohdemaan lainsäädäntö ja kieli ja hallita esimerkiksi voimankäytösäännökset. Asia ei siksi ole käytännön kannalta aivan yksiselitteinen, ja osaamisvaatimusten tulee olla vastavuoroisia. Lainsäädännön toimintatapojen ja kielen tuntemus vaaditaan myös ruotsalaiselta poliisimieheltä Suomessa. Suomen viralliset kielet ovat suomi ja ruotsi, mutta Lapin poliisilaitoksen alue on yksikielinen, mikä käytännössä tarkoittaa, että Ruotsin virkamiesten tulee osata suomea. Kiiretilanteessa on erityisen tärkeää, että vieraan valtion virkamiehen mahdollisesti antamat kehotukset ja käskyt ymmärretään oikein. Valiokunta totesikin lausunnossaan, että tehtävien vaativuus ja kiireellisyys sekä tehtävien tiheys edellyttävät vaadittavan kielitaidon osalta käytännössä kaksikielisyyttä tai siihen verrattavaa kielitaitoa.

Arvoisa rouva puhemies! Asiantuntijakuulemisen perusteella valiokunta korosti, että poliisiyhteistyösopimuksen mukaisia tehtäviä tulevat käytännössä hoitamaan ainoastaan sellaiset poliisihenkilöt, jotka ovat hakeutuneet vapaaehtoisesti tehtäviä vastaavaan koulutukseen, jotka ovat antaneet ennalta suostumuksensa hoitaa sopimuksessa tarkoitettuja kiireellisiä tehtäviä ja joilla on käytännössä osoitettu kyky suoriutua vaativista tehtävistä vieraan valtion alueella. Hallintovaliokunta tähdentää, että koulutuksen toteuttamiseen tulee varata asianmukaiset voimavarat ja huomioida siitä aiheutuneet kustannukset sekä selvittää mahdollisuudet EU-rahoitukseen. Lisäksi partioiden yhteiset toimintatavat, johtamisjärjestelmä ja kaikki sopimuksen käytännön täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset tulee sopia Suomen ja Ruotsin poliisien kesken ennen sopimuksen soveltamisen aloittamista.

Ja lopuksi: Hallintovaliokunta huomioi myös perustuslakivaliokunnan lausunnot ja huomiot artiklojen täsmennyksistä ja terminologiasta, joissa, esimerkiksi lakiehdotuksessa, käytetään samoja termejä kuin poliisilaissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

14.18 Mikko Savola kesk: Rouva puhemies! Sisäinen turvallisuus tai ulkoinen turvallisuus ei vaadi valtakunnanrajoja, ja yhteistyötä naapurivaltioitten ja erityisesti Ruotsin kanssa on vaalittava ja tehtävä. Puolustusyhteistyön puolellahan ollaan menty pitkälle, ja nyt kun Ruotsikin on myös Nato-jäsen, niin sillä puolella on saumatonta sekä kumppanuus, harjoittelu että sitten tosipaikan tullen yhteistyö.

On varsin luontevaa, että sisäisen turvallisuuden puolella laajennetaan yhteistyötä. Harvaan asutussa maassa poliisiyhteistyö pohjoisessa on käytännönläheistä, eli apu sieltä, mistä nopeiten saadaan, tulee olemaan käytettävissä. Sehän varmasti tämän lakiesityksen pihvi on, eli lähin poliisipartio pohjoisessa paikalle, kun jotain sattuu, puitteet sille ja lainsäädäntö kuntoon.

Tuo Lappi on luonteva paikka tälle. Se on harvaan asuttu, siellä on tarvetta, siellä on kiinteä maarajayhteys, mutta pohtisin tässä myös jatkoon kannalta sitä, että näitä alueita tu-

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

lisi laajentaa. Kun tullaan hieman etelämmäksi esimerkiksi Merenkurkun kohdalle, vaikka toki vielä on suunnitteluasteella tuo Merenkurkun kiinteä yhteys, niin se tuo tullessaan sen mahdollisuuden, että tätä viranomaisyhteistyötä poliisin sisällä voitaisiin laajentaa myös sinne. Tuossa tapauksessa kieliasiakaan ei ongelma ole, sillä Pohjanmaan rannikko on hyvin ruotsinkielinen.

Mutta kun puhutaan Lapista, niin Norja on myös sellainen maa, jonka kanssa tätä yhteistyötä tulisi tiivistää. Varmasti hallintovaliokunnan jäsenet tätäkin kysymystä ovat pohtineet, ja mikäli tähän vastausta antavat, niin toivoisin, että myös Norja otettaisiin tällaisen vastaavanlaisen sopimuksen piiriin ja tätä viranomaisyhteistyötä voitaisiin siltä osin tiivistää.

Rouva puhemies! Summa summarum, tämä esitys on pitkän neuvottelun ja valmistelun tulos, ja hyvä, että se on eduskunnassa, ja oletan näin, että myös varsin yksimielisesti tulee päätetyksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

14.21 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan on tärkeää, että hallintovaliokunta on saanut ripeästi mietinnön tehtyä, ja tosiaan edustaja Peltokangas hallintovaliokunnan puheenjohtajana ansiokkaasti sitä meille esitteli. Tässä on ollut monta muutakin hyvää puheenvuoroa, erityisesti edustaja Nieminen piti hyvän, ansiokkaan puheenvuoron, jossa käsitteli monia niitä ulottuvuuksia, mitä tähän sopimukseen liittyy. Itsekin pidän... [Aki Lindén: Oli Peltosellakin hyvä puhe!] — No jos nämä kaikki pitää luetella, niin... [Ben Zyskowiezin välihuuto — Aki Lindén: Olkaa tasapuolinen!] — No, näissä oli vähän enemmän asioita, edustaja Lindén, näissä kahdessa, mutta hyviä olivat muutkin puheenvuorot.

Tosiaan asia on tärkeä ja vakava siinä mielessä, että kaikki toimet, joita sisäisen turvallisuuden vahvistamiseksi voidaan tehdä niin meillä kuin Ruotsissa, ovat tietenkin enemmän kuin ajankohtaisia. Tässä mielessä olemme tietysti huolestuneena saaneet seurata, ja siitä myös ruotsalaiset kollegamme ovat meille kertoneet, sitä vaikeaa tilannetta, jonka Ruotsin viranomaiset oman sisäisen turvallisuutensa osalta kohtaavat. Suomessakin, vaikka pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti tosiaan virassa olevien poliisien määrää lisätään, eri puolilla maata on tarpeita sitä poliisin läsnäoloa vahvistaa.

Oikeastaan esittäisin tässä koko eduskunnan koolla ollessa sen vetoomuksen, että huolehdimme siitä, että poliisilla on riittävät resurssit olla läsnä joka puolella laajaa maatamme niin, että ei muodostu sellaista tilannetta, jossa ajatellaan, että kun tehdään tällainen poliisityön arkea helpottava sopimus — tässä tapauksessa tuolla Tornionlaaksossa ja niin kuin vaikkapa edustaja Savola viisaasti kuvasi, että sellaisen voisi tehdä myöskin tuolla vielä ylempänä Lapissa vastavuoroisesti Norjan kanssa — niin kyllä ne naapurimaan poliisit sitten siinä kaikkein vakavimmassa tilanteessa tilanteen hoitavat, vaan Suomen täytyy huolehtia niistä omista resursseistaan.

Arvoisa rouva puhemies! Toki on kyllä niin, että myös Suomen valtiovallan on sitten syytä esittää Ruotsin poliisille ja toki ehkä tulevaisuudessa, jos saadaan sopimus, myös naapurimaa Norjan viranomaisille, että myös he resursoivat asiallisesti nämä Suomen vastaiset raja-alueet niin, että siellä siitä arjen turvallisuudesta vastaavien viranomaisten läsnäolo on sillä tavoin vahvaa, että ei muodostu minkäänlaista turvallisuustyhjiötä, jota sit-

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

ten näissä kaikkein vakavimmissa tilanteissa esimerkiksi tämän sopimuksen nojalla Suomen viranomaiset joutuisivat menemään sinne Ruotsin puolelle täyttämään.

Eli sopimus on hyvä, mietintö on hyvä, kiitos siitä hallintovaliokunnalle. Tämä resursiasia meidän täytyy vain yhdessä turvata niin, että koko pitkässä ja hienossa maassamme poliisi on joka puolella asiallisesti läsnä niin, että poliisi toimii kaikkien niiden turvana, jotka lain oikealla puolella ovat. [Mikko Savola: Lisää poliiseja tarvitaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

14.24 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunnan kuulemisten perusteella, ennen kuin lähdetään laajentamaan tätä lainsäädäntöä Norjaan, niin kuin edustaja Savola muun muassa ehdotti, on ehkä hyvä tarkastella, mihin tämä nykyinen lainsäädäntö ja sopimus johtavat. Siellä on monia tiettyjä haasteita, jotka liittyvät muun muassa juuri tähän resurssikysymykseen. Sekä Ruotsin että Suomen puolella on varsin suppeat poliisivoimat käytössä, ja siitä sitten se jakaminen toiselle puolelle saattaa olla haasteellista. Ennen kaikkea kun miettii vielä näitä tilanteita, joissa tämä tulisi käytettäväksi, eli vakava henkeen ja terveyteen liittyvä tehtävä eli välitön vaaratilanne, se monesti vielä on tilanne, jossa tarvitaan enemmän kuin yksi poliisipartio paikalle. Jo nykyisellään Suomen puolellakin siinä on omat haasteensa.

Mutta se on selvää, että tämän sopimuksen tavoite ja myöskin lainsäädännön tavoite on se, että kun tällainen tilanne tulee, niin sitä olisi hoitamassa viranomainen, koska jos viranomaista ei ole käytettävissä riippumatta siitä, kummalla puolella rajaa tilanne tapahtuu, niin sitä hoitavat siviilit, ja se on aina huomattavasti huonompi vaihtoehto kuin ammattitaitoinen ja koulutettu viranomainen, jolla on riittävät välineet tilanteen hoitamiseen.

Niitä haasteita, joita tässä tuotiinkin esiin jo aikaisemmin, on nimenomaan kielelliset haasteet, se, että pitää isäntämaan lainsäädännöllä hoitaa se tehtävä siellä ja isäntämaan kielellä. Kun kyseessä on aina myöskin vaativa tehtävä, niin se asettaa erityisiä vaatimuksia kielitaidolle. Suomen kielelläkin se vaativan tilanteen hoitaminen on hankalaa, koska siellä on jonkinlainen kaaos yleensä aina käynnissä.

Sitten ovat myöskin nämä viestintäkysymykset. Jotta johtamiset ja epäselvyydet isäntämaan kanssa tulee hoidettua, ne pitää ratkaista, niin kuin tässä hallintovaliokunta on edellyttänytkin, ennen toiminnan aloittamista.

Ja myöskin totta kai virkamiehen oikeusturva on tärkeä, jos sitä ajattelee näissä voimankäyttötilanteissa. Ihan näitä kotimaisiakin tapauksia kun miettii, niin meillä on korkeimman oikeuden äänestyspäätöksellä todettu, että siinä sekunnin murto-osassa, kun virkamies sen päätöksen on tehnyt, hän on kuitenkin toiminut väärin, ja sitten kun mennään vieraan maan lainsäädännön alle ja siihen stressitilanteeseen vieraalla kielellä, niin myöskin riskien määrä kasvaa. Koulutus on kyllä erinomaisen tärkeässä asemassa.

Mutta näistä haasteista huolimatta tavoite on todella kannatettava, ja minun mielestäni saatiin kyllä tästä hyvä mietintö aikaan, ja ennen kaikkea se korostuu sitä kautta, että siellä on sitä vapaaehtoisuutta ja omaa halua virkamiehillä ja myöskin maan osalta löydettävissä ennen kuin toiminta enempää käynnistyy.

Ehkä tulevaisuutta miettien, ja itse virkamiehenä miettien, soveliain tapa hoitaa näitä kiireellisiäkin tehtäviä voisi olla sopimukseen perustuva tapa, vähän tämmöinen DCA-tyyppinen sopimus Pohjoismaiden välillä, jolloin se tehtävän hoitaminen ei olisi ehkä sitten niin byrokrattista mutta tavoite kuitenkin täyttyisi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

14.27 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset hallintovaliokunnalle ansiokkaasta mietinnöstä. — Aloitin urani Pohjoismaiden neuvostossa vuonna 2011, ja sitä jatkui sitten yhtäjaksoisesti kahdeksan vuoden ajan, ja viime kesästä lähtien olen jälleen ollut mukana Pohjoismaiden neuvoston työssä. Koko sen ajan, minkä olen siellä Pohjoismaiden neuvostossa mukana ollut, on yksi pääteemoista aina ollut eri Pohjoismaiden välillä olevat rajaesteet, jotka monin eri tavoin ovat hankaloittaneet maidenme asukkaitten elämää. Näitten rajaesteitten poistaminen ja ennalta ehkäiseminen on ollut teema, jota kaikkia Pohjoismaiden neuvoston jäseniä on veloitettu toteuttamaan omissa parlamenteissamme.

Yksi hankalimmista rajaesteistä on ollut viranomaistyötä koskevat esteet. Pelastuslaitoksen, ambulanssien ja poliisin on tarpeen niin vaatiessa päästävä vaivattomasti liikkumaan rajojen yli. Eli tervehdin siis suurella ilolla tätä Suomen ja Ruotsin välistä sopimusta, joka on nyt malliesimerkki siitä, kuinka Pohjoismaiden välillä olevia rajaesteitä saadaan purettua kansalaisten parhaaksi.

Sitten kun täällä toivottiin Norjaa mukaan, niin sen kokemuksen perusteella, mikä minulla on ollut, yleensä kun kahden Pohjoismaan välillä saadaan joku vastaavanlainen käytäntö tai sopimus luotua, niin se aina tulevaisuudessa helpottaa sitä, että muutkin Pohjoismaat sitten tulevat. Vastaavanlainen tilannehan voi olla esimerkiksi Etelä-Ruotsin ja Tanskankin välillä, niin että tämä ei ole pelkästään Suomea ja Ruotsia koskeva, tai Ruotsia ja Norjaa tai Norjaa ja Suomea koskeva.

Tosiaan, mikä oli hyvä huomio muun muassa edustaja Lehtisellä, oli nämä resurssit. Eli nyt ei saa käydä niin kuin kävi aikanaan muutamille maille, kun ne liittyivät Natoon, että sitten luotettiin siihen, että tulee tarpeen vaatiessa se Nato-armeija jostain ja pelastaa meidät, eli luovuttiin omasta reserviläisarmeijasta ja varusmiespalveluksesta. Että tässä ei nyt saa käydä niin, että nyt aletaan luottamaan, että kyllä se naapuri hoitaa, vaan jokaisen maan, joka tähän sopimukseen lähtee mukaan — tässä ensi tapauksessa nyt Ruotsi ja Suomi — pitää huolehtia siitä, että ne resurssit ovat riittävät. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

14.30 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Poliisiviranomaiset ovat tehneet Pohjoismaissa jo vuosikymmeniä käytännönläheistä rikostorjuntayhteistyötä. Suomen ja Ruotsin rajaseutu on luonteeltaan poikkeuksellista valtioiden raja-alueita, jonka yhdyskuntarakenne ei noudata valtioiden rajoja. On ollut erittäin hyviä puheenvuoroja tässä keskustelussa tänään, ja on ollut mahtava huomata, että tästä asiasta on yhteinen näkemys aivan yli puoluerajojen, ja erityistä huomiota on kiinnitetty muun muassa noihin resursseihin ja niiden riittävyyteen.

Tämän sopimuksen tavoitteenahan on tiivistää Suomen ja Ruotsin poliisin jo ennestään hyvää yhteistyötä ja siten parantaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoa sekä rikosten ehkäisemistä, paljastamista ja tutkintaa Suomen ja Ruotsin rajaseudulla. Näitä tavoitteita varten sopimuksessa määrättäisiin toisen osapuolen poliisin toiminnasta kohdevaltiossa kahdenlaisessa kiiretilanteessa: Ensinnäkin apua tarvitsevan maan poliisi voisi pyytää apua toiselta osapuolelta, kun kyse on kiireellisestä tilanteesta raja-alueella. Toiseksi poliisiyhteistyösopimus mahdollistaa avun antamisen ilman toisen osapuolen pyyntöä. Kiireellisissä tilanteissa osapuolen toimivaltaiset virkamiehet voisivat ilman isäntäosapuolen

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

len esittämää pyyntöä ylittää valtioiden välisen rajan ja ryhtyä raja-alueella sellaisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen ihmisen henkeä, terveyttä ja ruumiillista koskemattomuutta välittömästi uhkaavan vaaran torjumiseksi. Tämä on mahdollista vain, jos on olemassa riski, että vaara toteutuu, ennen kuin isäntäpuolen virkamiehet saapuvat paikalle ja ryhtyvät toimiin.

Sopimuksen merkittävin muutos nykytilaan on se, että suomalainen tai ruotsalainen poliisimies voi ylittää valtakunnan rajan hoitaakseen kiireellistä poliisitehtävää toisessa valtiossa ilman, että kyseessä on tilanne, joka on alkanut jo poliisimiehen kotivaltiossa. Poliisiyhteistyösopimuksen voidaan katsoa lisäävän kansalaisten turvallisuutta ja turvallisuudentunnetta alueilla, joilla välimatkat ovat pitkät ja joilla poliisipartion paikalle tulo voi kestää. Toisen valtion poliisipartio voi olla lähempänä tapahtumapaikkaa kuin oman maan partio, jolloin apu paikalle saataisiin nykyistä nopeammin. Tapahtumapaikalle saapuva toisen valtion viranomainen hoitaisi vain välttämättömät toimet tilanteen selvittämiseksi, ja isäntävaltion viranomaiset ottaisivat tilanteen hallintaansa päästessään paikalle.

Sopimuksen tavoitteena on parantaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoa sekä rikosten ehkäisemistä, paljastamista ja tutkintaa Suomen ja Ruotsin rajaseudulla. Tällä voidaan katsoa olevan myönteinen vaikutus perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle kyseisellä alueella. Kyse on sellaisten keskeisten perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisesta, kuten oikeus elämään ja oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen.

Ehdotettu sopimus ja muutokset lainsäädäntöön ovat tarpeellisia ja parantavat esitetyllä tavalla rajaseudun asukkaiden turvallisuutta ja lisäävät poliisin suorituskkyä ja yhteistyötä rajan molemmin puolin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi, poissa. — Edustaja Kulmuni.

14.34 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hienoa, että tämä asia nyt on tullut suureen saliin käsittelyyn. Tämä on varmasti ollut yhden vuosikymmenen mittainen projekti, ja on tässä ollut aika monta asiaa ylitse päästävänä, mutta totisesti toivon, että jos tätä pystyttäisiin Pohjoismaiden rajoilla laajentamaan, niin se ei nyt veisi sitten seuraavaa vuosikymmentä Norjan suhteen, koska ihan samankaltainen tilannehan sielläkin on, vaikka volyymit toki voivat olla vähän pienempiä.

Yksi suurimmista haasteista, jonka ilmeisesti valiokuntakin on pystynyt ihan yksituumaisesti ratkaisemaan, on liittynyt suomalaisiin poliiseihin — miksei myös toki ruotsalaisiin, mutta Ruotsin parlamentti kantaa varmasti huolen ruotsalaisten poliisimiesten oikeusturvasta — että miten toimitaan sitten yllättävissä tilanteissa, kun ollaan naapurivaltion puolella, että onhan oikeusturva kuitenkin samankaltainen kuin jos oltaisiin virantoimituksessa Suomessa.

Täällä tämä kielikysymys nousi esille. Totta kai Ruotsi on ruotsinkielinen, mutta pohjoisen osalta se on myös hyvin paljon suomenkielinen, ja viranomaisyhteistyöhän on sujunut jo valtavan hyvin vuosien ja vuosikymmenten ajan. Itse asiassa ei ole montaakaan päivää siitä, kun paikallislehdessä jälleen uutisoitiin siitä, miten eräs parivaljakko Suomesta oli mennyt rajan yli Ruotsiin. No, tässä tapauksessa he olivat kyllä poliisin vanhoja tuttuja, joten poliisi heidät varmasti saa sieltä sitten lopulta poieskin, mutta valitettavan yleistä tämä etenkin tuolla Suomen vilkkaimmalla maarajalla on ollut niiden ihmisten keskuudessa, jotka ovat syyllistyneet jonkinlaisiin rikoksiin tai väärinkäytöksiin Suomessa, että on paettu poliisia sitten rajan yli.

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

Toki tähän on liittynyt varmasti se huoli, että Pohjois-Ruotsi on harvempaan asuttua ja siellä on ainakin perinteisesti ollut vähän vähemmän poliisiresursseja kuin Suomessa, mutta voi se joskus olla myös suomalaisten turva, jos se partio sattuisi olemaan lähempänä siinä joen toisella puolella, että he tulevat sitten Suomen puolelle, koska myös Suomen sisällä on poliisiasemia keskitetty ja Lapissakin niitä on keskitetty, ja vaikka eri vaalikausina on pyritty saamaan ja lisäämään poliisien lukumäärää, niin ei niitä kuitenkaan ole sitten saatu kaikkiin pieniin yksiköihin, joten voi se toisaalta auttaa joskus myös Suomen puolella meitä.

Mutta kaiken kaikkiaan on hyvä, että tämä nyt kuitenkin on saatu eteenpäin tässä muodossa, ja siihen poliisit noin niin kuin virantoimituksen osalta ovat varmastikin nyt sillä tavalla tyytyväisiä, että voivat lähteä tekemään tätä toimintaa, joka kuitenkin on tavattoman tärkeää tuolla rajaseudulla. Ja onhan tästä myös oppina se, että silloin korona-aikana, kun todella läntinen rajakin meni kiinni tavalla, jota ei ollut tapahtunut edes toisessa maailmansodassa, kyllä me huomattiin, että sieltä jäi myös sitten Tullin ja poliisinkin haaviin paljon sellaista, mitä ei oletettu siellä ehkä edes aivan olevan, joten siksi se viranomaisyhteistyön tiivistäminen myös tällä tavalla on tavattoman tärkeää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola.

14.37 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että tämä Norja-yhteistyö on täällä myös myönteisessä valossa esillä ja saa myönteisiä puheenvuoroja. Oikeastaan toivoisin, että hallintovaliokunta voisi olla sellainen toimielin, joka edistäisi tätä asiaa siten, että valmiudet tämän tyyppisen yhteistyön käynnistämiseksi esimerkiksi ensi vaalikaudella olisivat valmiina ja pohjatyötä olisi tehty. Se vaatii aina aloitteellisuutta, ja hallintovaliokunta voi muun muassa olla tällainen aloitteellinen toimielin täällä eduskunnan päässä.

Rouva puhemies! On päivänselvä asia, että resurssien on oltava Suomen poliisissa ja Suomen poliisilla kunnossa, ja tämän tyyppinen laki on kriisitilanteita varten — niitä tilanteita varten, kun harvaan asutulla alueella on pitkiä vasteaikoja, partio voi olla kaukana toista tehtävää suorittamassa. Sen takia tällaista lainsäädäntöä tehdään ja tarvitaan, ja kansainvälistä yhteistyötä, Ruotsin kanssa tehtävää yhteistyötä, tehdään toivottavasti Pohjoismaissa laajemmin jatkossa, mutta se tarkoittaa sitä, että resurssien on oltava myös meillä kunnossa, koska tämä on vastavuoroista. Tilanteita voi tulla puolin ja toisin.

Oikeastaan näkisin, että suhtautuminen tällaiseen Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan välillä käytävään poliisiyhteistyöhön tulisi olla samantyyppistä kuin vaikka hyvinvointialueilla on tilanne ja johtokeskuksissa ensivasteen, ensihoidon, suhteen. Pääsääntöisesti hän aina sieltä omalta alueelta, omasta maakunnasta, tulee ensihoitoyksiköt, ensivasteyksiköt, pelastustoimen yksiköt, silloin kun tarvitaan. Mutta jos on tilanteita, että resurssit on sidottu johonkin toiseen laitaan maakuntaa, niin silloin niitä pystytään paikkaamaan myös naapurimaakunnan puolelta eli tässä tapauksessa sitten toisen maan naapurimaakunnan puolelta. Tätä tulisi edistää, ja nyt kun laki tulee voimaan ja jahka ruotsalaiset saavat tämän myöskin hyväksytyksi, alkaa käytäntö tähän muodostumaan, ja siitä käytännöstä pitää tehdä mahdollisimman joustava ja toimiva.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

14.40 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! On ollut ilo kuunnella tätä rakentavaa ja hyvin yksituumaista keskustelua tästä rajan yli tapahtuvasta poliisiyhteistyöstä, josta hallintovaliokunta on tehnyt mietintönsä. Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että keskustelussa ovat ymmärrettävästi olleet aktiivisia poliisi- ja virkamiestaustaiset henkilöt, hallintovaliokunnan jäsenet ja myös muut, jotka tuntevat näitä kysymyksiä ja ovat niistä harrastuneet. Tämä on erittäin tärkeää.

Olen ymmärtänyt, että tähän liittyy tiettyjä juridisia haasteita, mutta lähtökohta on kuitenkin hyvä, ja jatkokeskustelut sitten aivan käytännön yhteistyön järjestämisestä tulevat tietenkin olemaan edessä.

Äsken edustaja Savola nostikin esille asian, jonka itse olin tähän myös itselleni merkinnyt muistiin. Rajaseudullahan pelastuksen ja terveydenhuollon ja turvan yhteistyö on ollut vanha perinne, ja sitä on tehty hyvinkin joustavasti niin kiireellisissä akuuteissa hätätilanteissa kuin joskus vähän rauhallisemmissakin olosuhteissa. Koko Pohjois-Suomi, vaikka itse eteläsuomalainen olenkin, näyttäytyy minulle erinomaisena yhteistyöalueena, ja vanha kulttuuri ja muut ovat siellä olleet yli rajan ulottuvia.

Tässä keskustelussa on myös nostettu esille se, että ei saa missään vaiheessa ajatella, että kun apua on saatavilla sitten rajan toiselta puolelta, omat resurssit voivat olla liian niukat. Kaikki ovat olleet yksimielisiä siitä, että niin Suomessa kuin Ruotsissa pitää panostaa turvallisuus- ja poliisiresursseihin. Se on ihan selvä asia.

Oma vähäinen kokemukseni eteläisestä Suomesta tähän aiheeseen liittyvästä asiasta on niinkin kaukaa kuin Estonian onnettomuuden ajalta, jolloin olin meripelastuksen johtoryhmän jäsen. Kun vastasin siellä lääkintähuollosta, niin eräänä päivänä silloinen merivartioston johtaja, myöhempi Rajavartiolaitoksen kommodori Smolander soitti minulle, että Lindén, tuossa on ilmatilassamme Turun yläpuolella ruotsalainen Hercules-kuljetuskone, oletko tilannut sellaisen. Sanoin, että en todellakaan ole tilannut mutta ruotsalaiset ovat olleet proaktiivisia ja lähettäneet hakemaan omia pelastettujaan Suomesta. Siinä yhteydessään kaikki tekivät yhteistyötä hyvin tiiviisti ja käytännöllisesti, ja näin tietysti suurissa kriiseissä täytyy olla.

Ihan lopuksi haluaisin vielä todeta, kun se ei ole täällä tullut esille, josko joku hallintovaliokunnan jäsenistä vielä käyttää puheenvuoron: onko millään tavalla ollut yhteyttä tässä keskustelussa siihen, että Pohjois-Ruotsi joutuu mahdollisesti luovuttamaan omia poliisivoimiaan Etelä-Ruotsin suurkaupunkien jengiväkivaltatilanteisiin ja siellä rehottavaan rikollisuuteen, ja sitten tavallaan me Suomessa joudumme niiltä osin paikkaamaan heidän tyhjiötään Pohjois-Ruotsissa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

14.43 Veijo Niemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Itselleni on hyvinkin tuttua tällainen rajan yli tapahtuva yhteispoliisitoiminta. Vaikka ei tässä tapauksessa yli valtakunnan rajan, niin aikanaan Tampereen poliisi oli oma poliisilaitoksensa ja Ylöjärvi oli oma nimismiespiirinsä. Päälliköt tekivät keskenään sopimuksen, että me pystyimme Tampereelta menemään tarvittaessa Ylöjärven puolelle hoitamaan hälytystehtäviä tai Ylöjärven partio pystyi tulemaan Länsi-Tampereen puolelle hoitamaan näitä tehtäviä. Elikkä tämä on hyvin suositeltavaa, ja toivottavasti tähän saadaan myös Ruotsin puolelta mahdollisimman nopeasti allekirjoitettua yhteistoimintasopimus.

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

Jos hallintovaliokunnasta nyt joku vielä käyttää puheenvuoron, niin nyt kun tässä mainitaan käsittääkseni vain henki ja terveys, niin miten on tilanne, pitäisikö myös pohtia sitä, että jos esimerkiksi on takaa-ajotilanne Suomesta Ruotsin puolelle ja kyseessä on vaikka törkeä pankkiryöstö — ei henki ja terveys — tai törkeä huumausainerikosepäily, ajoneuvossa iso määrä huumausaineita, niin joudutaanko siinä keskeyttämään rajalle? Tai jos on menty rajan yli, niin joudutaanko sitten keskeyttämään, kun ollaan lähestymässä näitten sovittujen kuntien raja-aluetta? Näihin toivoisin vielä tarkentavaa vastausta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

14.44 Mira Nieminen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämä on kannatettava yhteistyömuoto, mitä kokonaisuudessaan tulee tähän mietintöön ja lakipohjaan tässä, mutta tosiaan täytyy muistuttaa siitä käytännöstä. Sopimukset ovat eri asia kuin velvoittava laki, ja laki velvoittaa silloin tässäkin, että sitten kun tällaista toimintaa laitetaan käyntiin, niin sitä pitää myös sitten soveltaa, siihen tulee varata riittävät resurssit ja henkilöstö. Ja kun mietitään tätä kielikoulutusta jo yksistään, tätä lainsäädäntökoulutusta, niin kyse ei ole todellakaan yksinkertaisesta asiasta. Taustallahan on tietysti oikeusturva, siellä on tämän poliisihenkilön ja kohdehenkilön oikeusturva. Näen, niin kuin tässä edustaja Lehtinen juurikin sanoi aikaisemmassa puheenvuorossaan, että kyllä näiden johto-, käskysuhteiden, kaiken sen taustan, pitää olla hyvin selkeitä ja ymmärrettäviä. Täällä viitattiin Norjaan, yhteistyöhön, mikä on myöskin varmasti kannatettavaa, mutta juurikin näissä vaikeissa, haastavissa tilanteissa kielikommunikaatio-ongelmia ei saisi tulla.

Mitä tulee sitten näihin rajat ylittäviin takaa-ajotilanteisiin, niin olen käsittänyt, että meillä Schengen ja myöskin Prüm-yhteistyökuviot pystyvät mahdollistamaan toiminnan näissä tilanteissa. Niihin pystytään ennalta monesti myös jopa varautumaan.

Mutta tosiaan se yksi kysymys, mihinkä varmaan meidän hallintovaliokunnan puheenjohtaja sitten vastaa osaltaan, on tämä Etelä-Ruotsin tilanne. Poliisissa on työvoimapula. Se on Lapissa vielä konkreettisempi, siellä vaihtuvuus on suurempaa, ja kyllä meidän täytyy oikeasti miettiä, miten me ne omat resurssit jaamme siellä, että saamme tämän sisäturvallisuusasian hoidettua. Ja tosiaan Peltokangas tähän varmaan vastaakin sitten. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

14.46 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Lindén otti tässä erittäin hyvän tulokulman ja kysyi nimenomaan tästä mahdollisesta Pohjois-Ruotsin, heidän viranomaistensa, resurssien riittävyydestä.

Meillä on kaikilla tiedossa Etelä-Ruotsin tilanne, joka on varmastikin hyvin vaativa poliisiviranomaisille Ruotsissa. Valiokunnan vierailulla Tukholmassa vastinvaliokunnan ja Ruotsin poliisiviranomaisten ja sisäisen turvallisuuden viranomaisten kanssa tuli hyvin selväksi se, että siellä tarvitaan, sanotaanko nyt näin, jokainen mies ja nainen, poliisihenkilö, niihin tehtäviin, mitkä vaativat tällä hetkellä todellakin huomiota, varsinkin Etelä-Ruotsin alueella. Siinä mielessä on erittäin relevantti huomio siihen mahdolliseen pohjoiseen yhteistyöhön, miten sillä puolella riittää partioita ylipäätään.

On hyvä ottaa huomioon se, että sekä pohjoisessa Suomessa että pohjoisessa Ruotsissa nämä tilanteet ovat suurin piirtein yhtä niukkoja, ja toivon mukaan ne säilyvät nyt tällaisi-

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

na, että se Etelä-Ruotsin tilanne ei tule vaikuttamaan tähän yhteistyöhön sillä tavalla kuin edustaja Lindén otti tämän huomion ja huolen ansiokkaasti esiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

14.48 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! On ehkä hyvä muistaa, että tälläkin hetkellä se yhteistyö, mitä Suomi ja Ruotsi poliisin osalta Pohjois-Suomessa tekevät, on päivittäistä, tavanomaisissa rikoksessa hyvinkin tiivistä. Eli väitän, että molemmiin puolin jopa tilannekuva siitä, minkälaisia rikollisia liikkuu, on kummallakin. Ennen kaikkea juuri tämä lainsäädäntö, jota tässä tänään käsitellään, toisi muutoksen ainoastaan niihin kiireellisiin, henkeä ja terveyttä uhkaaviin tilanteisiin ja ennen kaikkea siihen, että ilman sitä yhteistyötä omalla päätökselläkin voisi sen rajan ylittää.

Mutta se, mikä tässä on hyvä muistaa ehkä tähän keskusteluun liittyen Etelä-Ruotsin poliisitarpeista ja sen vaikutuksista Pohjois-Ruotsin poliisitilanteeseen, on myöskin se, että hallintovaliokunnan kuulemisten perusteella tämäntyyppisiä tehtäviä, joita tämä laki koskee, voisi tulla vain 1—3 tehtävää vuodessa. Silloin on itsestään selvää mielestäni se, että kumpikaan maa ei voi ajatella niin, että peruspoliisitoimintaa voitaisiin ajaa alas tämän lainsäädännön tai sopimuksen puitteissa, että toinen maa hoitaisi ikään kuin niitä perustehtäviä. Tämä laki tai sopimus ei sitä ainakaan mahdollista, ja sen suhteen en itse näe, että tämä suoraan voisi olla tällainen huoli erityisesti tässä osassa.

Itse olen myöskin sitä mieltä, että kaikkein paras olisi vähän samanlainen tilanne kuin edustaja Lindén tuossa kertoi, että jos apua tarvitaan rajan toisella puolella, sitä mennään antamaan matalalla kynnyksellä ilman tarkkoja rajauksia, että voidaan antaa vai eikö voida antaa. Meidän pitäisi pystyä luomaan Pohjoismaissa entistä enemmän luottamusta myöskin siihen naapurimaan viranomaisen toimintaan, että me voidaan luottaa siihen, että ruotsalainen ja suomalainen poliisi toimivat suunnilleen samalla lailla, ovat yhtä luottamuksen arvoisia ja suunnilleen samalla lainsäädännölläkin, jolloin siitä yhteistyöstä voisi tehdä vielä huomattavasti joustavampaa.

Mutta tämä on hyvä alku, ja katsotaan, mihin tästä päästään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

14.50 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Vahvistan tämän edustaja Niemisen käsityksen myöskin omalta osaltani siitä, että tälläkin hetkellä lainsäädäntö Suomessa mahdollistaa tämän takaa-ajon seuraamisen ikään kuin maan rajan yli toiselle puolelle, eli siltä osin tässä ei ole ikään kuin raja-aitaa tämäntyyppisissä tapauksissa.

Se, mikä tässä sopimuksessa ja hallituksen esityksessä on uutta ja keskeistä, on tietysti se, että tämä rajan yli kulkeminen näissä tehtävissä ja avun antaminen tulee mahdolliseksi myös ennaltaehkäisevästi ja ikään kuin pyytämättä — eli aina ei tarvitse olla tilannetta, jossa esitettäisiin jonkinlainen pyyntö sitten tänne Suomen puolelle tai täältä Suomesta Ruotsin puolelle, mikä tietysti on omiaan tätä sujuvuutta ja järjestystä ja turvallisuutta tukemaan.

Tässä edustaja Lindénin hyvässä puheenvuorossa nousi esiin tämä ikään kuin resurssiero ja arvio siitä, onko Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välillä eroa tässä poliisiresursoinnissa. Jos en aivan väärin muistele näitä kuulemisia ja sitä, mitä Lapin poliisi toi esiin omassa lausunnossaan, niin kyllä siinä aika merkittävä ero oli vartijoiden määrissä, kuinka

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

paljon enemmän Suomen puolella on kuin mitä on vastaavasti Ruotsin puolella, ja sitä kautta tämä näkökulma on sinänsä aivan perusteltu.

Mutta aivan kuten edustaja Lehtinen ansiokkaassa puheenvuorossaan sanoi, kyllä tuohon mietintöön mielestäni aika hyvin sisältyy kirjauksia ja perälautoja sille, että ei tämä sopimus tule johtamaan sen tyyppiseen tilanteeseen, että täältä Suomen puolelta lähdettäisiin sitten ajamaan keikkaa ikään kuin kaiken luontoisissa tilanteissa sinne Ruotsin puolelle tai toisinpäin, eli mielestäni tältä osin siinä on kyllä reunaehdot hyvin asetettu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 92/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain 3 ja 8 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 18/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 7/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 7/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.52 Mauri Peltokangas ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kirkolliskokous hyväksyi uuden kirkkolain ja siihen liittyvät erillislait sekä kirkkojärjestyksen 11. marraskuuta 2021. Eduskunta hyväksyi kirkkolakia ja erillislakeja koskevat ehdotukset 2. maaliskuuta 2023, ja uusi lainsäädäntö tuli voimaan 1. heinäkuuta 2023.

Tänään käsitellään hallituksen esitystä kirkkolain 3 ja 8 lukujen muuttamisesta. Tässä asiassa on kyse eräistä kirkkolakiin tehtävistä täsmennyksistä.

Ehdotetulla lailla kirkkolakiin kirjataan seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston mahdollisuus siirtää päätösvaltaa hallintosäännössä myös seurakuntayhtymän viranhaltijalle.

Yhteisen kirkkovaltuuston päätöksentekoon liittyvää sääntelyä selkeytetään siltä osin kuin päätöksenteko edellyttää määräenemmistöä.

Lisäksi diakoniatyön henkilötietojen käsittelyä koskeva viittaussäännös muutetaan koskemaan vuoden 2024 alusta voimaan tulleen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 703/2023 säännöksiä.

Hallintovaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

14.54 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kirkko on merkittävä vaikuttaja suomalaisessa yhteiskunnassa, vaikka kirkon jäsenmäärä on ollutkin pitkään laskeva. Moni ihminen tässäkin ajassa etsii elämäänsä tarkoitusta ja pysyvyyttä, joita kirkosta sitten etsitään. On mielenkiintoista, että viime vuonna kirkkoon liittyneiden määrä kasvoi ja että kun kaikkiaan kirkon jäseneksi liittyi viime vuonna 21 000 henkilöä, niin heistä lähes neljännes oli iältään 30—39-vuotiaita. Nuoret ja nuoret aikuiset ovat kiinnostuneita kirkosta. Kaikkiaan vuoden lopussa kirkkoon kuuluvien osuus oli 64,5 prosenttia väestöstämme.

Kirkkolaille on oma erityinen säätämisyjärjestyksensä, ja eduskunnan toimivaltaan kuuluu mahdollisen lainsäädäntötekni­sen virheen oikaiseminen, kuten nyt olemme tässä tekemässä. Tässä esityksessä, kuten hallintovaliokunnan puheenjohtaja äsken kertoi — kiitos hänelle esittelystä — selkeytetään seurakuntayhtymän hallintoa koskevaa sääntelyä. Lakiin muun muassa kirjataan yhteisen kirkkovaltuuston mahdollisuus siirtää päätösvaltaa hallintosäännössä myös seurakuntayhtymän viranhaltijalle. Lisäksi muutetaan diakoniatyön henkilötietojen käsittelyä, jotta se vastaa tämän vuoden alusta voimaan tullutta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia.

Arvoisa rouva puhemies! Diakoniatyössä kohdataan ja autetaan lukuisia suomalaisia, jotka ovat jostain syystä jääneet avun ja tuen ulkopuolelle, ja diakoniatyössä myös käsitellään erilaisia henkilötietoja. Kuten kirkon työssä yleensäkin, diakoniatyössä luottamuksellisuus on äärimmäisen tärkeää. Siksi on välttämätöntä, että diakoniatyön henkilötietojen käsittelyä pidetään ajan tasalla ja tehdään tämä tekninen muutos.

Tässä ajassa julkisuudessaakin on ollut esillä, että diakoniatyössä on paljon paineita ja tuloja avun ja tuen piiriin on. Ihmiset etsivät apua esimerkiksi taloushuoliin, erilaisiin perheiden haasteisiin ja mielenterveys- ja päihdeongelmiin ja mitä erilaisimpiin ihmisten kohtaamiin vaikeuksiin, ja siinä diakoniatyö usein kohtaa sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole apua enää mistään muualta saaneet. Diakoniatyö osaltaan voi lievittää näitä ongelmia, ja se on tärkeää, ja on hyvä, että sen luottamuksellisuus taataan tarkalla ja täsmällisellä lainsäädännöllä.

Tällainen kristillinen ihmiskäsitys, johon diakoniatyö perustuu — se, että jokainen ihminen on tärkeä ja arvokas ja että ketään ei jätetä yksin — sopii hyvin myös yhteiskunnallisen lainsäädännön pohjaksi. Näinhän on meillä Suomessa pitkään ollutkin, ja toivotaan, että on jatkossakin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

14.57 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tämä eduskunnan täysistunto tänään on ollut hyvin antoisa kokemus, kun olemme saaneet käsitellä kahta suomalaisen yhteiskunnan kulmakiveä, poliisia ja nyt kirkkoa. Aivan kuten edustaja Aittakumpu omassa puheenvuorossaan totesi, meillähän on kirkolla ja seurakunnilla erittäin tärkeitä yhteiskunnallisia tehtäviä, jotka vain korostuvat tänä aikana.

Tässä hallituksen esityksessä selkeytetään seurakuntayhtymän hallintoa ja päätösvaltaa koskevaa kirkkolain sääntelyä. Esitys selkeyttää erityisesti niiden seurakuntien asemaa, jotka ovat muodostaneet yhteisen seurakuntayhtymän. Yhteinen kirkkovaltuusto voisi tämän muutoksen myötä jatkossa esimerkiksi siirtää päätösvaltaa hallintosäännössä myös seurakuntayhtymän viranhaltijalle. Tämä tilannehan, johon tämä muutos johtaa, on sellainen, joka on niin sanottu vallitseva asiantila kuntien hallinnossa, kun kyse on kuntalain

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

sääntelystä, joka koskee valtuuston toimivaltaa vastaavasti delegoida asioita eteenpäin kunnalliselle viranhaltijalle, vaikkapa kaupunginjohtajalle.

Itsekin, kun olen entinen seurakuntavaltuutettu ja omassa kotikaupungissani seurakunnassa toiminut, olen havainnut, että on hyvin arvokasta ja tärkeää, että silloin kun käsitellään hallintoa molemmissa organisaatioissa, meillä kuntalain ja kirkkolain sääntely pidetään mahdollisimman lähellä toisiaan, niin että esimerkiksi kun käsitellään seurakuntavaltuustoa koskevaa sääntelyä ja kaupunginvaltuustoa koskevaa sääntelyä, menettelyt olisivat samansisältöisiä. Siihenhän osaltaan mennään myöskin tämän, ehkä tekniseltä tuntuvan mutta kuitenkin isossa kuvassa hyvin tärkeän muutoksen myötä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

14.59 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan erinomaisen tärkeä lakiesitys, ja hallintovaliokunta on tehnyt hyvän mietinnön.

Kun seurakuntahallintoa katsotaan, niin aina pitää olla tavoitteena seurakuntalaisten eli ihmisten palveleminen. Tässä ahdistuneessa ajassa, mitä me parhaillaan elämme, on äärimmäisen tärkeää, että seurakunta tarjoaa monipuolisia palveluita jäsenilleen ja myös kaikille niille ihmisille, jotka tuntevat sydämessä halun tulla seurakunnan yhteyteen. Totta kai on niitäkin ihmisiä, jotka eivät ole seurakunnan jäseniä, mutta mielestäni kristillisen periaatteen mukaan sellainen ihminen, joka hädän hetkellä tulee, lähestyy seurakuntaa, pitää ottaa avosylin vastaan. Elämme sellaista aikaa, että kun katsoo esimerkiksi tuota viimeistä kouluampumistapahtumaa, niin oli silmiinpistävä seikka sen jälkeen, kun tämä hirvittävä teko tuli kaikkien tietoon koko maailmassa, että ihmiset vetäytyivät, menivät kirkkoon rauhoittumaan ja hakemaan voimia. Tämä kuvaa hyvin sitä tilannetta, mitä apua me tässä vaikeassa ajassa tarvitsemme. Tämän henkisen puolen hoitaminen nykymaailmassa on jäänyt hyvin vähälle, ja toivoisin, että nyt kun näitä kirkkolakeja kehitetään — niin kuin tämäkin hallituksen esitys ja hyvä mietintö edustavat sitä hyvässä päässä, ihan oikealla tavalla hoidetaan asioita — me tässä maallisessa maailmassa ottaisimme huomioon myös sen lähimmäisen auttamisen näkökulman. Siinä toivoisin, että tässäkin eduskunnassa tehtäisiin yhä enemmän päätöksiä, jotka antavat mahdollisuuksia seurakunnille tehdä sitä työtään, mitä he aidosti tekevät, eli lähimmäisen auttamista ja hädän elämistä ihmisten kanssa, kun kuitenkin monella ihmisellä tänä päivänä on hätä ilman tällaisia mainittuja kriisejäkin.

Hyvä, että esitys tuli ja tulee hyväksytyksi. Toivon, että eduskunnassa tulevinakin aikoina tuetaan vahvasti seurakuntien tekemää arvokasta työtä ja että se saa tuolla... Ikävä kyllä julkisen sanan puolella, somessa ja monessa muussa mediassa, monessa muussa kanavassa, kuulee hyvin negatiivista viestiä seurakuntien toiminnasta. Sitä en itse toivo, vaan toivoisin, että se lähimmäisen ymmärtäminen ja rakastaminen olisi sillä tasolla, että emme menisi arvostelemaan emmekä herjaamaan, vaan pyrkisimme ymmärtämään ja auttamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.01 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olin viime eduskuntakauden hallintovaliokunnan jäsen, ja muistan, että kirkkolaki oli meillä ikään kuin pysyvästi käsittelyssä. Välillä se kävi kirkolliskokouksessa, ja sitten se tuli taas eduskuntaan ja hallintovaliokuntaan ja sitä käsiteltiin aika pitkään. On erittäin hyvä, että nyt ollaan saatu valmis mietintö tästä asiasta. Silloin kuulin — koska itse en ole ollut seurakuntahallinnossa aktiivinen —

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

esimerkin, joka kertoi minulle siitä, että tavattoman moniportainen byrokratia tarvittiin esimerkiksi varsin yksinkertaisen hautauksen ja siihen liittyvien tiettyjen asioiden hoitamiseksi. Mentiin todella moniportaisen organisaation läpi, ja ymmärsin, että nyt on kysymys siitä, että pystytään delegoimaan myös siellä seurakuntahallinnossa asioita siihen tapaan kuin kunnallishallinnossa, kuten tässä valiokunnan jäsen Peltonen äsken hyvin kuvasi.

Minusta tämä, että byrokratia kevenisi, on senkin takia tärkeätä, jotta ne asiat, joista edustaja Hoskonen äsken puhui, jotka ovat kirkon ydintyötä, saataisiin mahdollisimman hyvin hoidettua.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 18/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolain 34 g §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Vornanen.

Keskustelu

15.03 Timo Vornanen ps: Arvoisa rouva puhemies, hyvät kansanedustajakollegat! Suomalaisen päättäjän tärkein tehtävä on huolehtia suomalaisten ihmisten, yritysten ja elinkeinoelämän hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Olen todella iloinen siitä, että tämä esitys on edennyt nopeasti. Tästä haluan kiittää koko eduskuntaa.

Vuoden 2023 kansallisessa riskiarviossa todetaan, että Suomen turvallisuustilanne on haastavampi ja hankalammin ennakoitavissa kuin kertaakaan sitten kylmän sodan loppumisen jälkeen. Jokainen meistä tietää, että turvallisuusympäristömme on muuttunut perustavanlaatuisesti eikä aiempaan ole paluuta ainakaan tällä vuosikymmenellä. Rajat ovat se keskeinen este, joka suojaa suomalaisten elämäntapaa ja kaikkia kansalaisia. Pitkä maastoraja Venäjän kanssa edellyttää valvonnan näkökulmasta merkittäviä panostuksia erityisesti henkilöstön osalta.

Talven ja kevään mittaan myös julkisuudessa on keskusteltu runsaasti siitä mahdollisuudesta, että Suomeen kohdistuisi aiempaakin laajamittaisempaa maahantuloa. Tämä tarkoittaisi merkittävää henkilöstötarpeen lisääntymistä rajalla. Kannatan lämpimästi sellaisia esityksiä, jotka parantavat Rajavartiolaitoksen kykyä varautua kaikkiin olosuhteisiin. Tämä esitys tarjoaa Rajavartiolaitokselle joustavuutta henkilöstön käyttöön mahdollisissa häiriötilanteissa tai sellaisiin varauduttaessa.

Jatkossa nopeasti kehittyvässä tilanteessa Raja- ja merivartiokoulussa opiskelevia kadetteja voitaisiin ohjata avustaviin ja vaarattomiin tehtäviin, jotta kokeneempi varsinainen

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

henkilöstö voitaisiin vapauttaa vaativampien tehtävien hoitoon. Opintojensa loppuvaiheessa olevia kadetteja voitaisiin myös nimittää määräaikaisesti nuoremman upseerin sotilasvirkaan. Tilapäiset apuvoimathan ovat osoittautuneet kullannarvoisiksi vaarattomissa tehtävissä aiemminkin, kun mietitään vaikkapa virka-aputilanteita, joissa varusmiehet ovat olleet avustamassa.

Suojelupoliisin mukaan suomalaisiin viranomaisiin pyritään kohdistamaan aiempaa enemmän tiedustelutoimintaa ulkomailta käsin. Yksi tapa on pyrkiä tiedustelemaan viranhakuprosesseja, joissa esimerkiksi hakijoiden ansioluettelot saattavat epäsuorasti paljastaa tärkeitä tietoja joko viranomaisesta tai hakijoista. Tämä nyt esillä oleva esitys estää tällaisen mahdollisuuden.

Esityksellä avataan myös mahdollisuus uusien siviilivirkojen perustamiseen Rajavartiolaitokselle ja tietyissä tapauksissa myös mahdollisuus niiden täyttämiseen ilman että niitä julistetaan haettavaksi. Siviilivirkojen käyttäminen voi tulla tarpeeseen esimerkiksi tietojärjestelmiin liittyvissä tapauksissa.

Kunnioitettu rouva puhemies! Olen tyytyväinen, että tänä keväänä on käsitelty ja tul-laan käsittelemään runsaasti Suomen turvallisuutta parantavia lakiesityksiä, jotka myös pyritään saamaan nopeasti voimaan. Myös tämän kyseisen esityksen on tarkoitus tulla voimaan kesäkuun alussa. Lainsäädäntömme täytyy pysyä ajan tasalla, kun maailma muuttuu ja meihin pyritään vaikuttamaan uusilla tavoilla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

15.07 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Tämä laki on tarpeen, ja edellinenkin puhuja toi esiin näitä tähän tarpeeseen liittyviä näkökohtia. Itse käytän tämän puheenvuoron ennen kaikkea kiirehtiäkseni hallituksessa nyt viimeisteltävänä olevan rajaturvallisuuslain antamista eduskunnalle. En kiistä tähän poikkeukselliseen lakiin liittyviä oikeudellisia haasteita, enkä tietystikään voi kiistää niitä käytännön haasteita, jotka olisivat väistämättä edessä, mikäli tätä puheena olevaa rajaturvallisuuslakia jouduttaisiin joskus käytännössä soveltamaan.

Miksi tällaista lakia hallituksen piirissä valmistellaan? Siksi, että Venäjä on tätä nykyä entisten kommunistien johtama rosvovaltio, eikä pidä lainkaan aliarvioida Venäjän halua ja kykyä aiheuttaa monenlaista haittaa Suomelle ja koko Euroopalle. Venäjähän omasta mielestään käy tällä hetkellä sotaa koko Eurooppaa vastaan, ja sen takia tällaisiin hybridi-hyökkäyksiin myös Suomea vastaan tulee pyrkiä varautumaan. Tässä rajaturvallisuuslaisahan on kyse juuri varautumisesta, koska tavoitteenahan on ennen kaikkea pyrkiä ennalta estämään Venäjää käyttämästä kolmansien maiden kansalaisia, niin sanottuja turvapaikanhakijoita, aseena Suomea vastaan. Siis tämän rajaturvallisuuslain tavoitteena on ennalta estää tällaista toimintaa. Me tarvitsemme tämän lain, me laitamme sen hyllylle, ja vasta, jos tilanne sitä vaatii, ottaisimme sen käyttöön. Käyttöön ottaminen ei ole minkään matalan kynnyksen takana, vaan siinä vaaditaan tiettyjä edellytyksiä ja myös tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yhteinen näkemys tästä lain käyttöön ottamisesta.

Tämä ennaltaehkäisy toimisi siten, että me lähettäisimme Moskovaan viestin, että mikäli pyritte puskemaan maastorajan yli kolmansien maiden kansalaisia tavoitteena aiheuttaa Suomelle haittaa, aiheuttaa haittaa meidän sisäiselle kansalliselle turvallisuudelle, aiheuttaa haittaa koko Euroopalle, niin me emme ole kädettömiä, vaan meillä on välineet, joilla me voimme pyrkiä estämään tätä haitantekoa. Siis tällaisen viestin haluamme lähettää

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

Moskovaan. Samalla haluamme lähettää viestin lähtömaihin, Jemeniin tai Syyriaan tai Irakiin tai Somaliaan, että Suomen raja ei ole auki ja Venäjälle ei kannata mennä siinä tarkoituksessa, että sieltä olisi helppo Suomen rajan kautta päästä eteenpäin Schengen-alueelle.

Mehän emme tiedä, mitkä kaikki motiivit vaikuttavat Venäjän johtoon, että he ovat ryhtyneet tällaiseen hybridihyökkäykseen Suomea vastaan, mutta me tänä päivänä tiedämme, että kun päätimme näiden raja-asemien sulkemisesta, niin se toimi ennalta estävästi. Sen jälkeen, kun ne suljettiin, ei Venäjä ole puskenut näille suljetuille raja-asemille satoja tai tuhansia turvapaikanhakijoita. Näin voimme sanoa tänään. Voi olla, että huomenna tilanne on jo toinen. Mutta samanlaiseen, samankaltaiseen ennalta estävään vaikutukseen me pyrimme säätämällä tämän rajaturvallisuuslain, ja haluan kiirehtiä hallitusta viimeistelyssä, jotta laki mahdollisimman pian saataisiin eduskuntaan, koska lumet sulavat ja riski maastorajan yli tapahtuvasta Venäjän hybridihyökkäyksestä kasvaa joka päivä.

Tämä lainvalmistelu ja lausuntokierros on luonnollisesti saanut osakseen hyvin paljon arvostelua ennen kaikkea juridiikan asiantuntijoilta ja myös kansalaisjärjestöiltä. Se on ymmärrettävää. Juridiikan asiantuntijoiden tehtävänä — näin he kokevat — on arvioida asiaa ennen kaikkea suhteessa kansainvälisiin sopimuksiin ja sivuuttaen mahdolliset Suomen kansalliseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat. Sama koskee näitä kansalaisjärjestöjä, joita nyt tarkoitan. Tarkoitan Amnesty Internationalia tai Pakolaisapua tai muita pakolaisten hyväksi toimivia kansalaisjärjestöjä. Myös niiden roolina, ainakin heidän omasta näkökulmastaan, on nimenomaan ajatella näitä henkilöitä, joita tässä hyväksikäytetään, eikä ajatella esimerkiksi sitä haittaa tai riskejä, mikä Suomen kansalliselle turvallisuudelle voisi tällaisesta ilmiöstä seurata.

Mutta mikä on meidän poliittisten päättäjien tehtävä? — Ja nyt tarkoitan poliittisilla päättäjillä sekä hallituspuolueiden kansanedustajia että oppositiopuolueiden kansanedustajia. — Meidän tehtävämme on ajatella asiaa myös Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta. Totta kai Putinille on voitto jo se, jos joutuisimme säätämään lain, jossa joudumme jättämään solmimamme kansainväliset sopimukset vähemmälle huomiolle. Mutta meidän velvollisuutemme on kuitenkin tällainen laki säätää, jos koemme, että me tarvitsemme tällaisen lain työkalupakkiimme, jotta voimme mahdollisimman hyvin tällaisessakin ajateltavissa olevassa tilanteessa varjella Suomen kansallista turvallisuutta, joka on kuitenkin meidän keskeisimpiä — ellei keskeisin — tehtäviä. Näin ollen vetoan kaikkiin kansanedustajiin yli puoluerajojen, että tälle lakihankkeelle annettaisiin tukea.

Olen itse jonkin verran hämmentynyt siitä, että Rajavartiolaitoksen jotkut juristit ovat nähneet, että tällaiseen lakiin liittyisi heidän kannaltaan joitakin ongelmia, kun ei tietäisi, mitä lakia pitäisi soveltaa. Suomen juridiikka ja juridiikan pitkä perinne antavat kyllä heillekin vastauksen: tuoreempi laki menee vanhemman lain edelle, ja erityislaki menee yleisen lain edelle.

Rouva puhemies! Toivon, että tähän lakiin ei nyt viimeistelyvaiheessa porattaisi sellaisia reikiä tai tehtäisi sellaisia pehmennyksiä, jotka vähentävät tämän lain ennalta estävää merkitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

15.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä ehdotettu lakiesitys, joka nyt on tullut mietinnön muodossa tänne suureen saliin toiseen käsittelyyn, on hyvin tehty,

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

ja olemme erinomaisen mietinnön saaneet hallintovaliokunnan hyvän työn jälkeen. Kiitoksia siitä.

Perustuslakivaliokunta, missä myös istun jäsenenä, tutki tätä lakia huolella, ja todettiin, että tämä laki ei tarvitse mitään poikkeusmenettelyä: voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

On tärkeää, että tällaisena aikana, mitä nyt Suomessa tällä hetkellä elämme, tämän hybridivaikuttamisen aikana, välineellistetyn maahantulon estämiseksi on tällainen laki, jolla Rajavartiolaitos pystyy siviilivirkoihin nopeasti nimittämään henkilöitä ilman normaalia viran auki julistamisen menettelyä, joka koskee tietenkin normaaleja virkatilanteita aina. Mutta tässä tapauksessa, kun tarve on, pystytään joustavasti nämä asiat hoitamaan ja apu saamaan silloin, kun sitä tarvitaan.

Olen ollut hyvin iloinen siitä, että tähän saakka eduskunnan yhteinen tuki tälle erittäin tärkeälle asialle Suomen turvallisuuden varmistamiseksi on toiminut aukottomasti, ja toivoisin, että tämä jatkossakin toimii näin. Nythän meillä on tulossa välineellistetyn maahantulon estämiseksi tehty, vielä käsittelyssä oleva laki, joka tulee tähän saliin. Toivon, että siinäkin olisimme mahdollisimman yksimielisiä, koska olemalla yksimielisiä annamme ulospäin Suomesta viestin, että me haluamme toimia niin, että Suomen turvallisuus säilyy. Eihän meillä eduskunnalla muuta tehtävää oikeastaan... Se tärkein tehtävä on pitää Suomi kunnossa ja nimenomaan niin, että voimme uskoa siihen, että Suomen valtio pystyy turvaamaan kansalaisten tavallisen elämän ilman, että ulkopuoliset voimat pystyvät sitä uhkaamaan. Sehän on itsenäisen valtion tärkein tehtävä.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, toivon vielä: Luin tuossa viikonloppuna lehdistä, että nythän rakennetaan raja-aitoja. — Tämä liittyy tähän rajaturvallisuuteen olennaisesti. — Rajavartijat ja myös heihin liittyvä henkilöstö, koskee poliisiakin, valvovat rajan turvallisuutta ja sitä, että Suomeen ei tulla laittomasti. Nythän sinne rakennetaan niitä aitoja sovitun mukaan. Kun huomasin, että myös Pohjois-Karjalaan on tulossa pienehkö pätkä sitä aitausta, niin ihmettelin sitä, kun siellä on hyvin pitkä menettely: kuullaan ja selvitetään niin, että koko kesäkausi menee niihin selvittelyihin. Taisi olla lehtitiedon mukaan niin, että rakentamiseen päästään vasta marraskuussa. Kyllä minä tätä pikkuisen ihmettelen, koska kysymyksessähän on vain maanomistajien ja Rajavartiolaitoksen välinen sopimus eli sopimusoikeudellinen ongelma. Ei siinä nähdäkseni kuulemisia tarvitse järjestää. Jos vaikka edustaja Zyskowiecilla ja minulla olisi vierekkäiset maatilat ja sovittaisiin, että väliin rakennetaan aita, niin mehän rakennettaisiin se. Siinä ei kestäisi kuin... Mitään syytä siihen aitaan ei ole, mutta käytin tätä ontuvana esimerkkinä. Toivoisin, että kun tällainen valtion turvallisuutta koskeva homma on, niin se pantaisiin nopeasti toimeen.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi vielä, ihan lopuksi: Kun Euroopan unionin komission johtaja tulee Suomeen vierailulle, niin toivoisin, että nyt maan hallitus tomerasti luovuttaisi Ursula von der Leyenille selkeän hakemuksen siitä, että Euroopan unionin rahastoista, rajavalvontavirastosta — tai mistä ne rahat tulevatkaan, unionin kassasta kuitenkin — saataisiin reilu potti sitä varten, että näitä rakenteita saataisiin kerralla kuntoon, koska sehän on Schengenin ulkorajalla, se on myös Euroopan unionin omaa turvallisuutta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

15.18 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä asiasta käytiin varsin hyvä keskustelu täällä täysistuntosalissa ykköskäsittelyn yhteydessä, missä nostettiin tiettyjä asioita esille.

Äsken edustaja Hoskonen käytti erinomaisen puheenvuoron siitä, minkälaisia käytännön pulmia ei saisi syntyä tärkeissä asioissa. Olen ymmärtänyt, että kollega Hoskonen on EU:n itäisin kansanedustaja — tämän puheenvuoron painoarvo tuli ehkä silläkin lisällä tässä vielä. [Hannu Hoskonen: Kyllä!]

Kun näin, että edustajakollega Ben Zyskowicz tulee tämän asian käsittelyyn mukaan, arvelinkin hänen käyttävän puheenvuoron tästä laajemmasta kokonaisuudesta. Itse en lähde nyt tähän rajaturvallisuuslakikeskusteluun, sen aika tulee olemaan, ja voin tässä yhteydessä sanoa, että olen hyvin pitkälti kuitenkin niillä samoilla linjoilla tässä asiassa kuin Zyskowicz äsken omassa puheenvuorossaan oli.

Vakavissa asioissa ei varmasti olisi yhtäänkään leikinlaskun paikka, mutta kun kunnioitetulle SDP:n aikaisemmalle puheenjohtajalle Pertti Paasiolle, joka omasi erinomaisen huumorintajun, aikanaan kerrottiin ulkomaalaisten taholta, että teillä suomalaisillahan on se yli 1 300 kilometrin raja itänaapurin kanssa, niin hän vastasi hetken mietittyään, että hyvä, että meillä on se raja.

Tässä keskustelussa silloin ensimmäisen käsittelyn aikana nousi esille myös voimassa olevan JTS:n, siis julkisen talouden suunnitelman, sisältämä huoli Rajavartiolaitoksen resursseista. Nehän ovat alenevat. Osittain se selittyy sillä, että siellä tietyt suuret investoinnit ovat nelivuotiskauden alkuvaiheessa painotetusti, ja nyt kun kehysriihessä asioita käsitellään ja se johtaa sitten uuden JTS:n valmisteluun, niin olemme kyllä sitä mieltä, että rajaturvallisuuden resurssit pitää myös turvata ja sen tulee näkyä siellä JTS:ssä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 1/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys laiksi raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2023 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 1/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 95/2023 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2024 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 5/2024 vp

Pöytäkirja PTK 35/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 11/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 17/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 3/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 17.4.2024 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että lisätalousarvioehdotuksen ainoassa käsittelyssä noudatetaan seuraavaa menettelyä:

Asian käsittely alkaa keskiviikkona 17.4.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia.

Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 17.4.2024 kello 10. Asiaan liittyvät äänestykset ovat perjantaina 19.4.2024. Siltä osin kuin lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Mietintö pantiin pöydälle 17.4.2024 pidettävään täysistuntoon.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 17.4.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 15.23.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari